

Posamezne številke: Na-  
vadno Din — 50, ob ne-  
deljah Din 1.—

"LABOR" izhaja vsak dan, razven  
nedelje in praznikov, ob 18. uri z  
dnevno naslednjem dne ter stane  
mesечно no politi D 10.—, za in-  
tervju D 15.—, dostavlja se na dom  
D 11.—, na iskanje D 10.—  
Inserati po dogovoru.

Naroča se pri upravi "LABORA",  
MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

# LABOR

Posamezne številke: Na-  
vadno Din — 50, ob ne-  
deljah Din 1.—

UREDNIŠTVO se nahaja v Mar-  
iboru, Jurčičeva ul. št. 4, I. nad-  
stropje. Telefon interurb. št. 576.  
UPRAVA se nahaja v Jurčičevi  
ulici št. 4, priložje, dno. Tele-  
fon št. 24. ŠHS poštnoštevilni  
oznaka št. 11.767.

Na naročila brez denarja se ne  
odziva. — Rokopisi se ne vračajo.

Leto: III.

Maribor, petek 6. oktobra 1922.

Številka: 226.

## Problem ruskih beguncev.

Ze ponovno se je v nekaterih naših listih vnela polemika o ruskih beguncih. Znano je, da se na ozemlju naše države nahaja primeroma visoko število pripadnikov bivše Wranglove armade, a tudi mnogo beguncev, ki so se zatekli k nam v posameznih skupinah. Proti namu ruskih beguncev so se slišali več ali manj glasni protesti, in nekateri argumenti gotovo niso bili neopravičeni. O Wranglovcih se je razpravljalo tudi v parlamentu; padle so ostre besede za in proti. Ko je bil dal Wranglovih vojakov sprejet v našo državno službo za zastraženje državnih mej, so gotovi listi udarili po vladi, češ, da od-goda kruh domačim ljudem. Obmejna finančna služba je že po svoji naravi zelo nehaljezna in je čisto naravno, da so ruski begunci postali le še bolj zas-vraženi. Marsikateri občutek, ki ga je naša javnost vrgla na ruskega stražnika, je bil naravnost krivičen, ker se je pokazalo, da bi tako ravnal vsak državni uslužbenec, ki pri-seže zvestobo zakonu. Ampak občutek je bil izrečen in trpel ni samo ruski stražnik, trpel je tudi ugled ruskih beguncev. Nihče ne taji, da ruski begunci niso večkrat zagrešili kaj takega, kar je vzbujalo v naših ljudel nejevoljo in celo mržnjo. V mnogih slučajih je bilo krivo nesporazumljenje, toda javno mnenje je tu kakor povsod drugod sub-jektivno in polno predsodkov. Boj s predsodki je težaven. Če slovanski brat-je s severa vidi, koliko strasti, mrž-nje in sovraštva se razliva med nami s-mimi; kako trdovratno vzdržujejo ne-kateri Slovenci in Hrvati predsodke o Srbih in obratno, tedaj se ne bodo ču-dili, če tudi njih srečujemo z nezaupa-njem. Živimo v dobi, ki je ne diči pre-več plemenitih čednosti in finih obi-čajev; tragedija posameznikov se da-nes izgublja v splošni tragediji, v ka-otičnem presnavljanju narodov in člo-veštva. Kdo pač vprašuje ruskega be-gunca, kakor so dobri Italijani vpraše-vali nesrečnega begunca Odisseja: kako ti je, človek — brat, pod tujim nebom? Si li lačen? Imaš li streho in kos kru-ha? Kaj je s tvojo domovino?

Ko je nedavno bolgarska vlada v-prizorila puč proti ruskim beguncem, ni manjkalo pri nas mestoma prav od-kritega odobravanja. Wrangel je baje hotel nasilje in zato da je vlada postopala pravilno, če je uporabila silo. Ne vprašujemo se tedaj, ali smo proti na-silju ali ne, marveč se hudujemo nad nasiljem le takrat, kadar slučajno ni v skladu z našim razpoloženjem. Nih-če se ni vprašal, koliko jih je bilo kri-vih in koliko nedolžnih, ki so morali kar čez noč zapustiti Bolgarijo. Ta raz-lika nas v današnjih časih sploh ne za-nima. Današnjemu človeku je vseeno, če mu kdo pove, da so Rusi z lastnim vojaštvom osvobodili Bolgare izpod turškega jarma. Bilo je to v onih časih, ko so Turki počenjali zverstva, nad ka-terimi se je izgrajal ves svet. Takrat ni mogla osvoboditi Bolgarov krščan-ska molitev ali marksistična ideologija. Čez nekoliko desetletij pa bolgarska vlada ne vprašuje več, ali se morda ne godi krivica potomcem one ruske ge-neracije, ki je osvobodila bolgarski narod, ampak jih v interesu svojih po-litičnih zvez s sofijskimi komunisti iz-ganja iz države, ki so jo smatrali za svoje pribežališče.

Pritrjujem, da je nepopularno za-govarjati n. pr. Wranglovce. Toda ve-lik del ruskih beguncev, ima z Wran-

## Položaj na Vzhodu.

Konferenca v Mudanji. Francosko mnenje o konferenci. Bolševiki za Turke.

Pariz, 4. oktobra. (Izvirno.) »Journal des Debats« poroča, da se je konferenca v Mudanji danes pričela. Grško vojno poveljstvo je odposlalo na konferenco svojega generala, ki bo zastopal Grčijo.

Pariz, 4. oktobra. (izvirno.) Tu-kajšnji politični krogi upajo na uspeh konference v Mudanji, vendar pa trde, da bo pred rešitvijo vseh spornih vprašanj treba premostiti še mnogo težkoč. Kakor pišejo tukajšnji listi, so angleški zastopniki na konferenci dobili od svoje vlade nalogo, naj podpirajo fran-cosko stališče. To pa se baje nanaša samo na določitev črte, do katere bi morali Grki izprazniti Tracijo. Vprašanje pa je, ali bo Grčija na to sploh pristala, ter ali bodo Grki čisto hotele izvršiti izdavec na log atenske vlade.

Pariz, 4. oktobra. (Izvirno.) Turš-ke čete so se pri Čanaku umaknile tako daleč, da so oddaljene od angleških po-stojank za več milj. Grki pa zbirajo vse svoje razpoložljive čete ob čatalški črti ter z največjo naglico pripravljajo obrambo te črte, ki jo hočejo na vsak

način obdržati. Vsa turška pozornost pa je posvečena razmeram v Traciji. Kemal paša je izjavil, da ne bo miro-val vse dotlej, dokler Grki ne izpraz-nijo Tracije. Boj pa, če sploh pride do tega, mora biti dovršen še pred zimo. Turki za svojimi postojankami pridno popravljajo vse ceste in prehode. Delo morajo opravljati grški ujetniki, kate-rih imajo precej na razpolago.

London, 4. oktobra. (Izv.) Semkaj je prispela danes nota sovjetske vlade, v kateri ene-glebo protestira proti za-sedbi in zavrtju Dardanel in Bospora potom Angležev.

London, 5. oktobra. Sovjetska vlada je poslala danes že tretjo noto angleški vladi, v kateri ugovarja proti blokadi Dardanel.

London, 4. oktobra. (Izv.) Tukajš-nji diplomatični krogi so vznemirjeni vsled vesti, da se pripravlja Rusija na vojno ter da se je odločila, da z orožjem pomaga Kemal paši, v slučaju, da bi se ne ugodilo njegovim zahtevam. — Močni vojaški oddelki se baje že pre-mikajo od Kavkaza.

## Preokret v politiki Bolgarije.

Beograd, 5. okt. (Izv.) Bolgarska vlada je predala našemu poslanstvu ministru v Sofiji odgovor na našo drugo noto bolgarski vladi, v kateri se razpravlja o vprašanju komitašev v Makedoniji. Bolgarska vlada povdarja v svojem odgovoru, da ji je zelo mnogo ležeče na dobrih odnosih s krajevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Radi te-ga je pripravljena, da izpolni vse naše zahteve. Ta nepričakovan preobrat v politiki Bolgarije si razlagajo politični

krogi s tem, da si bo Bolgarija v vpraš-anju Tracije brzkone skušala pridobi-ti simpatije naše države.

Beograd, 5. okt. (Izv.) Naše zu-nanje ministristvo je včeraj predalo od-govor bolgarske vlade v Atenah in Bu-karešti. Odgovor še ni bil objavljen, ker se še pričakuje mnenje bukarške in atenske vlade. Bolgarski odgovor bo tvoril podlago za naš definitivni od-govor v tem vprašanju.

## Konvencija radi avstrijskega kredita.

Zeneva, 4. okt. (Izv.) Danes jo bila podpisana konvencija med Av-strijo in onimi državami, ki so pristale na garancije za avstrijski kredit. Kon-vencija obse a tri protokole, ki dolo-čajo višino in uporabo dovoljenih kre-ditov ter pooblašajo Avstrijo, da izda za 650 milijonov zlatih kron državnih

obligacij. Vzpostavi se posebna Kon-trolna komisija, ki bo nadzorovala iz-vršitev določb in uporabo kreditov. — Avstrijska vlada nima pravice, izdajati nov papirnat denar. Pogodba stopi v veljavo takoj, ko jo odobro parlamenti držav, ki so pogodbo podpisale.

## SE VEDNO BOJI NA IRSKEM.

Dublin, 4. okt. (Izv.) Vlada je iz-dala razglas, da bodo vse osebe, ki do 15. oktobra oddajo orožje, popolnoma amnestirane.

Dublin, 4. okt. (Izv.) Mesto Ome-ath, 70 km oddaljeno od Belfasta so na-padli uporniki ter ga po triurnem boju zavzeli. Pri tem so izgubili 10 mrtvih in 30 ujetnikov.

## AMERIKA IN MEDZAVEZNIŠKI DOLGOVI.

New York, 3. okt. (Izv.) Brezlično. Na konferenci ameriških bankirjev je izjavil finančnik Lemone med drugim: Ameriško in evropsko javno mnenje pripisuje danes vprašanju medzavez-niških dolgov toliko važnost, da stopa vprašanje reparacij še le na drugo me-sto. Nemčija ne more plačati niti enega zneska, ki bi približno odgovarjal v-mirovni pogodbi določenim zneskom. Priporočal je h koncu, naj Američani dobro prevdarijo, ne bi li kazalo goto-ve zavzemati dolgoze analirati.

## FAŠISTI GOSPODARJI JUŽNE TIROLSKE.

Inomost, 5. okt. (Izv.) Fašisti so sporočili tridentskemu »Popolu«, da so vzeli zadevo tridentske Benečije v roke in da jo hočejo skoraj rešiti. Več fašistovskih poslancev je došlo v Bol-can, da vodijo izgrede. Tržaški Giunta je pooblaščen od Mussolinja razglasil mobilizacijo vseh sosednjih fašistovskih okrožij. Poleg tega so dali razen v Bol-canu tudi v Neumarktu in Solurnu ob-činskim svetom osemdnevni rok za od-stranitev vseh dvojezičnih napisov, si-cer bodo rabili silo in kaznovali celo občino. V Bolcanu je prišlo do novih spopadov; v mesta prevladujejo fašisti. Nemški poslanci južne Tirolske so se obrnili na vlado, da intervenira in vr-ne pokrajini zopet red in normalne razmere.

## BORZA.

Carib, 5. okt. (Izv.) Sklepní kurzi. Paris 40.87, Zagreb 1.875, London 23.63, Berlin 0.25, Praga 17.85, Italija 22.87, New York 535.25, Dunaj 0.0075, Budim-pešta 0.22, Varšava 0.06, Sofija 3.25.

glom tako malo skupnega kakor pisee teh vrstic na pr. s šustiščim Wran-gel sam je zakrknjen monarhist. Čisto naravno je, da ga človek republikan-skega mišljenja ne bo oboževal. Navse-zadnje pa je Wrangel z isto pravico monarhist, kakor kdo drugi republika-nec. Kaj drugega je, če kdo zahteva, da se Wranglu na naših tleh zabrani akci-ja za napad na Rusijo, tembolj, če nje-gova akcija prizadene tudi naše inte-rese. V tem smo si kmalu edini: vlada je dolžna s sredstvi, ki jih ima tako proti Wranglu kakor proti vsem dru-gim, preprečiti take eksperimente. Po-litično zrelemu narodu pa je le v čast, če si ohrani v življenjskih vprašanjih drugega naroda primerno rezervo in gotov diktinkt, ki ni ne prenačijen in ne vsiljiv. Vprašanje monarhije ali re-publike je zadeva ruskega naroda. Ne-dosledno je, če je kdo v domovini mo-narhist, v ruskem vprašanju pa postaj-a nadležen s svojim republikanstvom. S kako pravico hočejo postati mali slo-vanski narodi sodniki v najtežjih pro-blemih velikega ruskega naroda? Z isto logiko bi smeli Čehi in Poljaki zahtevati od Jugoslavije, da postane republika!

In če nekdo dvigne glas v prilog ruskim beguncem, še ne smemo (kaj) reči, da simpatizira z rusko reakcijo. Pisee teh vrstic prpeuša rešitev vseli političnih problemov konstituenti bo-doče Rusije, priznava pa, da simpati-zira s trpljenjem in z duševno bolestjo ruskih beguncev. Kdo ima pravico — davico v imenu Krista — zapreti duri pred ruskim častnikom? Kdo ga sme oboditi kot človeka radi tega, ker je pripadal oni armadi, ki je z milijonski-mi žrtvami krila hrbet francoski in angleški vojski, dokler se ni njun po-ložaj popravil? Koliko germanske re-akcije je utonilo v ruski krvi! Vojna je zlo, je pa izbruh življenja kakoz je vulkan izbruh zemlje. Najmanj pa moremo zbrisati potoke ruske krvi, prelite v boju proti germanskemu im-perijalizmu tako, kakor otrok obriše z gobo šolsko ploščo. Ruski begunci so izza propasti samodržavne Rusije v prvi vrsti ljudje in v drugi vrsti — naših tleh — Slovani, t. j. člani naroda, ki nam je bližji nego drugi narodi. Ne drznem si biti sodnik nad slabim in mu deliti pravice po meri njegovega prepričanja in po njegovi stanovski pripadnosti, ki je v največ slučajih od-viena od miljeja, rodbinskih razmer in splošnih časovnih razmer!

Čemu ta apologija? Ravno kar je postalo aktualno vprašanje repatriacije ruskih beguncev. Naj mimogrede ome-nim, da obstoja že delj časa med ruski-mi intelektualci struja »Smjena vjehe (Izprememba praveca), ki dela za po-mirjenje z ruskimi komunisti. Emi-granti naj se vrnejo domov in skesano priznajo svoje grehe. Izgleda pa, da ta struja ni našla dovolj razumevanja ne med emigracijo in ne v sovjetskih kro-gih. Navsezadnje ne more vsak človek kar zlepa pogoltniti svojega prepriča-nja in se pepeliti pred včerajšnjim na-sprotnikom. Resnejša pa bi bila akcija, ki jo je započel v Zvezi narodov Frid-jof Nansen. Fr. Nansen, ki je posve-dočil svojo ljubezen do ruskega naroda povodom gladovne katastrofe v Rusiji, se zlasti zavzema za povratek beguncev iz balkanskih dežel. Pogoj, na katerega naslanja svoja poganjanja s sovjetsko vlado, je: Vračajoči se begunci se za-vežejo, da ne bodo sodelovali pri nobe-ni akciji proti obstoječemu stanju v Rusiji. Hkrati pa Nansen zahteva od sovjetske vlade polnopravno zaščito re-patriiranih ruskih državljanov.

Problem j poln težkoč, ki so tako očividna, da jih je opazil celo švicarski

delegat Ador, ki je odgovoril Fritjofu Nansenu. Ador je opozoril, da so potrebne garancije. In zares: kdo naj da garancije?

Ravnokar se širijo glasovi, da so-vjetska vlada nudi vrnitvi se begun-cem najdalekosežnejšo amnestijo. Am-pak če sem pripadnik družine, katere član je bil obešen zaradi svojega pre-pričanja, kako naj imam zaupanje v lepe obljube sorodnikovih rahljev? — Spomnimo se, da še ni pozabljeno raz-burjenje nad procesom socialnih revo-lucionarjev; spomnimo se nedavnih procesov proti ruski duhovščini in are-tacij pisateljev, ki se sploh niso pečali s politiko! Kdor količikaj pozna psiho-logijo begunca, bo razumel čisto na-ravno logiko njegovega nezaupanja.

Vprašanje garancij se ne da rešiti na papirju. Predvsem je treba, da se v Rusiji obnove neodvisna sodišča. ka-mor se bodo mogli zateči ljudje, ki bi se jim s strani krajevnih sovjetov go-dila krivica. Toda neodvisnost teh so-dišč mora biti zjamčena. Edino jam-tvo, ki si ga lahko mislimo v sedanjem svetovno-pravnem položaju in ki nam ga sploh nudi današnja civilizacija, je demokratičen režim. Brez vzpostavitve demokracije ne bo v Rusiji tiste rela-tivne pravičnosti, ki je v družabnem življenju sploh mogoča; brez demokra-cije je odprta široka pot v brezpravje in anarhijo, kjer odločuje teror in gola pest.

Bati se je treba, da Nansenova akcij-a ne bo uspela. To pa pomeni, da ho-do ruski begunci še vedno vzdihovali z Ovidom »Ex ponto«. Mar jih smemo radi tega obsoditi in jih s pestjo vreči iz hiše? Moralno vprašanje je: Ali je Kajin odgovoren za Abela? Kajin je de-jal, da ni. Pravica pa se je postavila na Abelovo stran. Mi nismo Kajni, toda Abel je med nami. Mar ga smemo spo-diti in se postaviti na stran Kajna?

Ignotus.

## Tracija.

Zapadna Tracija, za katero zahte-vajo Bolgari autonomijo, ima danes glasom neke francoske statistike iz l. 1920. približno 208.000 prebivalcev, od katerih je 80.000 Bolgarov (70.000 pravoslavni ter 10.000 muslimanski), 73.000 Turkov, 50.000 Grkov, 3000 Židov ter 2000 Armencev. Glasom popisa iz l. 1912., pred prvo balkansko vojno je bilo v tej pokrajini takrat 200.000 Tur-kov, 170.000 Bolgarov ter samo 60.000 Grkov. Po tej vojni se je izselilo mnogo Turkov v Malo Azijo ter v Carigrad in okolico, a Bolgari so se preselili v Macedonijo ter v Bolgarijo čim so po-krajino po svetovni vojni okupirali Grki, ki so bili od nekdaj izmed treh tamkajšnjih glavnih narodnosti naj-šibkejši. Grki so branili Bolgarom iz-hod na morje ter pregovarjali tako Turke kakor tudi Bolgare, ki zatrjuje-jo da je grško robstvo mnogo težje in mnogo bolj grozno kakor pa je bilo

turško. Turki niso posegali v verske in narodne običaje Bolgarov, Grki pa s silo uvajajo v bolgarske cerkve grški jezik enako kakor tudi v vse urade. — Vsi begunci pripovedujejo o velikih grških pogromih v Traciji proti Bol-garom in Turkom, ki trumoma beže v Bolgarijo ali v Turčijo. Tamkajšnje ljudstvo naravnost hrepeni, da bi se vrnili zopet Turki, ker so ti vsaj po-šteni, čeprav niso kulturni ter se pri Turkih še veliko drži na dano besedo. Tako pripovedujejo n. pr. begunci, da Turki tam niti pri največjih posilnih sklepanju pismenih pogodb, kljub temu pa se jih drže in vselej redno plačajo vse obveznosti izhajajoče iz teh ust-menih pogodb.

Kakor je političen položaj v Evropi zapleten in razdrapan, se danes vendar skoro vse države, deloma celo Anglija, zavedajo, da bi v Traciji le tedaj zopeč vzpostavljen mir, ko se bodo Grki u-maknili iz Galipolija, Drinopolja ter z obal, na katere pretendirajo Bolgari kot na svoj koridor in izhod na Egejsko ali Belo morje. V tem smislu je izročila tudi bolgarska vlada vsem velesilam memorandum in noto, v kateri prosi za zaščito. Zdi se, da je tudi večji del Evrope istega mišljenja, da je treba dati Traciji lastno autonomijo in upravo ter se radi tega v najkraj-šem času pričakuje ugodne rešitve, ki naj doprinese svoj del do pomirjenja na Balkanu.

Ker je precej rodovitna in bogata, bi se Tracija kot samostojna in auto-nomna pokrajina pod nadzorstvom Zveze narodov kmalu opomogla toliko, da bi krila svoje upravne izdatke. — Autonomna Tracija pa bi bila obenem tudi mirovni klin med Bolgarijo, Tur-ško in Grčijo, ker bi potem te tri drža-ve ne mejile več ena na drugo. S tem bi prenehali tudi dosedanjí neprestani narodni boji. Osobito Bolgariji je ve-liko na tem, da se vprašanje Tracije reši v tem smislu, ker bi ji potem ne bilo treba toliko skrbeti in trošiti za vzdrževanje trakijskih Bolgarov, ki neprestano beže izpod grškega jarma, išoč pomoči in zaščite v narodni drža-vi. S tem bi bili izpodbiti pa tudi vsi razlogi za nadaljno vzdrževanje bol-garskih komitaških akcij v Traciji.

## Politične vesti.

\* Polom socialističnih strank. Med najzanimivejše politične pojave zad-njega časa spada v prvi vrsti gotovo vsesplošno propadanje socialističnih strank. Kakor se nahajajo naše jugo-slovenske socialistične stranke v raz-padu, v popolnem kaosu, tako se naha-jajo tudi druge v drugih državah pred vsem pa v Italiji. Te dni bo zboroval v Livornu v Italiji kongres socialistične stranke, ali bolje rečeno raznih oslab-ljenih frakcij nekdanje mogočne soci-jalistične stranke Italije. Kakor poro-čajo italijanski listi in to celo tudi so-cijalistični, pa bo ta kongres le defini-tivna prireditve popolnega poloma. V

teku zadnjih par let je izgubila itali-janska socialistična stranka najmanj dve tretjini svojih pristašev ter se po-leg tega še razcepila na nebroj frakcij, ki so si skrajno nasprotno. Položaj teh strank v Italiji je vsled tega danes tak, da jih nihče več ne upošteva in ne ra-čuna z njimi. Za njihov predstoječi kongres se sedaj nihče ne zanima, do-čim je na podobne kongrese še pred par leti zrla z zanimanjem vsa itali-janska javnost. Skratka, italijanske socialistične stranke ni več, kar je od nje ostalo, so le še žalostni med seboj skregani drobci. Enak proces se pri-pravlja, oziroma se vrši tudi v Fran-ciji, na Madžarskem itd. ter pri nas posebno v Sloveniji. Naša socialistič-na stranka kaže istotako kot italijan-ska že vse znake razsula, skratka trdi-mo lahko tudi o njej, da je ni več. — Ljubljanski »Nprejenci« so skupina zase, ki se besno bori n. pr. proti sku-pinam krog »Zarje« in »Enakosti« ter »Volksstimme« v Mariboru ter obrat-no. Mariborska krajevna socialistična organizacija se je vsled tega odcepila od skupne ljubljanske ter ustanovila svojo mariborsko stranko, pa tudi v tej ni soglasja. Glavni vzrok razpada-nja socialističnih strank pa je pač za-krivila demagogija, od katere so naj-več živele.

\* Sanacija razmer v Makedoniji. Te dni je odpotovala iz Beograda v Make-donijo posebna komisija, ki bo prepo-tovala vso Makedonijo, da prouči ta-mošnje razmere in doprinese direktive za ureditev tamšnjih razmer. V ko-misiji so dr. Milovan Zorčić, dr. Franjo Urbani, dr. Stjepan Hadži, dr. Dinko Dominik, dr. Viktor Aleksander, dr. Franjo Bončina, dr. Mužek, dr. Franjo Svetek, dr. Dobanovački in drugi.

\* Volitve na Grškem. Revolucio-narni odbor, ki vrši do novih volitev na Grškem vrhovno oblast, je razpisal nove volitve za 1. november. Atenski listi prinašajo vest, da je Venizelos iz-javil, da noče sodelovati v notranji po-litiki Grčije.

\* Nesporazum z Romunijo. V Beo-grad so dospeli delegatje naše razme-jitvene komisije z Romunijo, da poro-čajo vladi o nesporazumu, ki je nastal pri razmejitvi med Jugoslavijo in Ro-munijo.

\* Volilna borba v Ameriki. Ta te-den so se pričeli v Ameriki volilni boji. Gre za volitev ene tretjine članov zbor-nice in senata. Med demokrati in re-publikanci se vrši boj glede notranje in zunanje politike. Wilson je zopet začel aktivno delovati na političnem polju ter je imel že dva sestanka, na katerih je govoril. Demokrati upajo, da bodo zrušili Hardingovo večino v zbornici in senatu.

\* Preokret v madžarski politiki na-pram Jugoslaviji? Ljubljansko »Jut-ro« poroča, da je po inicijativi madžar-skega notranjega in zunanjega mini-stra prišlo do posvetovanj, katerih po-sledica bo najbrže sprememba v mad-

žarki politiki napram Jugoslaviji. — Zlasti je proces proti madžarskim spi-jonom v Subotici odprl madžarskim uvidevnejšim krogom oči.

Seja vseh treh podružnic CMD se vrši v petek ob 8. uri zve-

— čer pri »Crnem Oriu«. —

## Dnevna kronika.

— Kraljica na poču v domovno — Kakor se poroča, je kraljica Marija v torek odpotovala iz Pariza ter dospe v sredo v Beograd.

— Strela zancila požar. Dne 30. septembra je udarila strela v zidnico vinograda g. Zemljiča pri Ljutomeru. Gospodarsko poslopje in hlavi so pogo-reli do tal. Škoda je deloma krita z za-varovalnino.

— J. N. A. D. »Jadran« v Ljubljani javlja svojim članom, da bo gospodar-ska zadruga J. N. A. D. »Jadran« otvo-rila menzo v Akademskem kolegiju v Ljubljani, okoli 20. oktobra t. l. Vsak tovariš mora plačati celo hrano, ki bo stala okrog 38 K dnevno. Rok za vla-ganje prošelj za sprejem v Akademski kolegij je določen do 10. oktobra t. l. Glede vlaganja prošelj za štipendije univerza še nima nobenega navodila, upamo pa, da se v najkrajšem času zgodi. Višina štipendij je normirana na 200 Din. mesečno, višina podpor je še negotova. Štipendije in podpore do-bijo dijaki, katerih reditelji ne plačajo več nego 30 Din. neposrednega davka ter ustrezajo študijskim zahtevam. — Vse potrebne listine za priloge naj pri-nesejo tovariši s seboj k inškrpciji. Glede vseh natankosti se obrne di-rektno na »Jadran«, Tomanova ul. 3.

— Težka nesreča pri razstreljevanju stare municije. V okolici Boveca je, ka-kor povsod, kjer so se bili boji, še mno-go stare, nerazstreljene municije, ki jo sedaj zbirajo in uničujejo. Te dni je šest fantov razstreljevalo v Planji Dupli ta-ko municijo. V staro »kaverno« so na-nosili krog 120 granat, nakar so se skrili v bližnjo barako, misleč, da so do-volj varni, ter prižgali. S silnim pokom je eksplodirala municija, toda porušila je pri tem tudi del hriba, ki se je sesul na barako in pokopal pod sabo vseh 6 fantov. Trije so ostali na mestu mrtvi, ostale 3 pa so težko ranjene prepeljali v goriško bolnico. Žalostni ostanki kr-vave vojne zahtevajo v teh krajih še vedno mnogo žrtev.

— Za Jugoslovensko Matico se je nabralo v nabiralniku na pokrajinski obrtni razstavi Din. 550.48. Gospod Krašovec, pis. ravnatelj pri okrož. so-dišču, je nabral o priliki zadnjih po-rotnih obravnav kot prostovoljno vstop-nino k obravnavam Din. 317. Isti go-spod daroval tudi zbirko znank. — Vsem darovalcem in nabiralcem iskrena hvala!

Ivan 'Alesijević zatvorio je oči i vr-tio glavom.

— Neopisano srečan! — govorio je on — I sami prosudite. Počicu sada u svoj vagon. Tamo na divančiću, blizu prozora sedi stvorenje koje je svim svojim bićem prodano Vama. Oh, još kakva plavuša sa nosićem... sa prsti-cima... Dušica moja! Andjelna mo-ć Burenice moja... A nečica! Bože! No-žica, ne kao naše nožice, već nešto malono kao u miniaturni madjioničko... alegorično Uzeli bi i poječi ovu nožicu. Ah, da Vi ništa ne razumete. Izleđa da ste materijalisti, s da Vi analizira-te, te ovo, te ono. Mršavi, matori mom-ci i ništa više! Ali kada se oženite on-da ćete se setiti! Gdo li je sada, kaza-ćete, Ivan Alesijević? Ali ja idem u svoj vagon. Tamo me nestrpljivo oče-kuju, osećajući da se približujem. — Sreću me sam osmehom. Ja prisedam i ovako se dva prsca za podvaljeće...

Ivan Vasiljević vrti glavom i smeje se srećnim smehom.

— Zatim naslanjaš svoju glavu na njezine rame i obgrliš je. Okolo je, svuda tišina... nesigurni polumrak. Ceo svet bi zagrlilo u ovakovim trenutcima. Petre Petroviću, dozvolite da Vas za-grlim...

— Izvolite!

(Konec prih.)

A. Čehov:

## Srečan čovek.

Preveo Dušan D. Petković.

Sa stanice »Bologad« na Nikolajev-skem železničkom putu kretao se put-nički voz. U jednom iz vagona druge klase »za pušče« obavjeni vagonskom mralikom dremali su pet putnika. Tek što su se prihvatili jelom, naslonili su se leđima na sedišta starajući se da zaspe. Tišina.

Otvoraju se vrata in u vagon ulazi visoka, slična skeletu figura, sa crve-nom kapom i raskošnim ode'om pod-sedajući jako na operseke i Žil-Verno-ve korespondente.

Figura se zamstavila na sred vago-na, smrkala in žmirakujoči gledala po sedištima.

— Ne, i ovo nije! Mrmlaše ona, Dja-vo će znati, šta je to. Prosto da čovek izludi! Ne, nije to!

Jedam od putnika zaglednuje došlja-ka i radosno uzviknu.

Ivan Aleksijević! Kakva sreća. Je-ste li Vi to!

Došljak se trza, tupo gleda na put-nika i poznavši ga, veselo pljuška ru-kama.

— Ha! Petre Petroviću — poviče on — koliko je zima prošlo! Koliko letal! Ja nisam ni znao da Vi putujete u o-vom vozu.

— Kako ste! Zdravi?

— Ništa osobito, samo što sam braće svoj vagon izgubio i nikačo više da ga nadjem! eto kakvam sam glupak. Ne-ma ko da me izbije!

Ivan Ivanić, klati se i smeje.

— Dešavju se takvi slučajevi! pro-dužavaše on. Izašao sam posle drugog zvonjenja da popijem čašicu konjaka. Na posledku izpio sam. No mislio sam, neće li biti dobro da popijem li druga čašicu jer je druga stanica još daleko. Što sam pomislio i uradio sam. Najed-nom treće zvono... ja, kao lud potrcim i uskočim u prvi vagon na koji sam naišao. Nu zar nisam glupan.

— A vi ste bez sumnje u veselom raspoloženju, govoraše Petar Petrović. Prisjednite ovde, čast i mesto.

— Ne, ne... idem da tražim svoj vagon! Izvinite!

— U pomrčini Vas nećete ništa do-bro, svaličete se sa platforme. Sedite, a kada stignemo na prvu stanicu Vi će-te naći svoj vagon. Sedite!

Ivan Aleksijević uzdiše i usfežući se seda prema Petru Petroviću. On je očigledno uzbuđen i vrti se kao na iglama.

— Kuda putujete! produžavaše Pe-ter Petrović.

— Ja u prostranstvo. U mojoj je glavi takva praznina da ni sam ne-znam kuda putujem. udbina vodi, nu i ja idem. Ha, ha...

— Prijatelju, jesi li video kad god sreću budalo! Ne! Eto gledajte. Pred Vama je najsrećniji izmedju smrtnih! Da, ništa na mome licu ne primeću-jete?

— To jest primećujem, da... Vi ste... malčice...

— Mora biti, da imam strašno glu-po lice! Šteta što nemamo ogledalo da pogledam na svoju spoljašnost. Osećam, da postajam idijota. Na časnu reč... Ha, ha... ali možete li sebi predstaviti, ja sam na svadbenom putu.

— Vi, zar ste se oženili?

— Danas, mili moj. Venčao sam se i odmah na put.

Počinjte čestitanja i obična pitanja.

— Is, ti... smeje se Peter Petrović. Vi ste se kao laskavac raskošno obukli.

— Dan... Radi potpunije iluzije ja sam se i namirisao. No, ali sam se za-brbljao. Ni briga, ni misli, a samo jed-no osećanje nećega! Djavo bi znao ka-ko da ga nazovem... razpoloženja, šta li? Odava se ovako prijatno nisam osećao.

— Zborovanje radi nevzdržnih prometnih razmer. Zveza industrijev sklicuje v sporazumu z ostalimi gospodarskimi organizacijami radi nevzdržnih razmer v železniško tovornem prometu, ki preti dovesti do popolnega zastoja tega prometa, veliko manifestacijsko zborovanje, ki se vrši v petek dne 6. oktobra t. l. ob 10.15 uri predp. v veliki dvorani hotela Union v Ljubljani. Po dosedanjih dispozicijah pada o položaju podrobni referat tajnik Zveze industrijev g. ing. Šuklje, nakar se vrši razprava. Zveza industrijev ob enem pripravlja resolucije, koje predloži zborovanju v sklepanje.

— Zoper šolsko konvencijo med Italijo in Jugoslavijo, ki določa reciprocity v nastavljanju učiteljskih moči na italijanskih šolah v naši državi in slovenskih v Italiji, so pričeli laški fašisti in drugi nacionalisti divjo gonjo.

— Stavka krojaških pomočnikov v Novem Sadu. V Novem Sadu je izbruhnila stavka krojaških pomočnikov, katerim so se šele pred kratkim poviš. meza za 100%. Sedaj ponovno zahtevajo 30% zvišanje mezd. Ker mojstri v to niso privolili, so krojaški pomočniki stopili v stavko.

— Šestdesetletnico slavi te dni Slavjanska narodna čitaonica v Splitu.

— Znižanje delavskih mezd na Českoslovaškem. Industrijski delavci v Kladnu so se sporazumeli z delodajalci tako, da se s 1. oktobrom znižajo delavske meze za 20%.

— Znižanje plač železničarjev na Angleskem. Med zastopniki železniških družb in železniških delavcev na Angleskem je bilo sklenjeno znižanje mezd železniških delavcev za 10 šilingov na teden, kar odgovarja znižanju železniške tarife.

— V Nemčiji zopet krušne karte. V Nemčiji računajo, da bodo morali s 1. novembrom zopet povišati cene kruha in sicer kar za 300%. Vlada namerava vsled tega zopet uvesti krušne karte, pa tudi karte za mast, mleko in druge najvažnejše življenske potreščine.

— Zrakoplov francosko-romunske poštne linije v Novem Sadu. V soboto krog 14. ure se pristal na novosadskem letališču prvi zrakoplov francosko-romunske poštne linije. Zrakoplov je prišel iz Pariza ter letel še istega dne dalje v Bukarešto in od tam v Carigrad. Aeroplan je imel dva pilota in enega potnika, diplomatičnega kurirja. Aparat je bil zelo močne vrste, zgrajen ves iz aluminija ter opremljen z motorjem močnim 340 konjskih sil, ki napravi na uro 240 km. Prostor za pasazirje je urejen podobno kakor v železniškem kupeju I. razreda ter ima prostora za 8 oseb.

— V soboto, dne 7. oktobra 1922 vsi prijatelji dobre kapljice in neprisiljene zabave na

**VINSKOTRGATEV**  
v Sokolskem domu Studenci!

**Mariborske vesti.**  
Maribor 5. oktobra 1922.

— m Zborovanje mariborskih industrijev. Včeraj popoldne se je vršilo v mali Götzovi dvorani zborovanje mariborskih industrijev. Zborovanje je otvoril dr. Pipuš, ki je podal obširen in izčrpen referat o stanju delavskega zavarovanja. V svojem objektivnem izvajanju je zlasti grajal, da so se povišali prispevki za 150%, dočim dobi zavarovanec le za 1% več. Ves drugi denar se porabi za predrago upravo. — Glavni predmet zborovanja pa so tvorile katastrofalne prometne razmere, o čemur je poročal g. Križnič. Opozarjal je na to, da preti našemu javnemu življenju gospodarska katastrofa, če se nemudoma ne odpmore prometni mižeriji, ki je posebno na hrvatskih progah občutljiva. Razpravljalo se je na dalje o raznih perečih vprašanjih, kakor o prometu z devizami in valutami, in dr. Tajniku zveze industrijalcev se je soglasno izreklo priznanje za njegov

trud in požrtvovalnost. Po dvehurnem zborovanju so bile sprejete resolucije, ki zahtevajo ureditev prometa pod vodstvo strokovnjakov, in s smotreno tarifno politiko.

— m Žalosten položaj naših šolskih voditeljev. Sedanje šolske utesnitve so med drugim hudo zadale tudi šolske voditelje in voditeljice. Na šolah z večjim številom razredov doslej voditeljem in voditeljicam ni bilo treba počevati, ampak so imeli za svoj razred namestnike, sedaj pa so ti odslovljeni in voditelji morajo poleg vsega velikega dela, ki ga imajo z vodstvom tudi še sami poučevati. Toda ne samo to, ukinjene so jim pa tudi dosedanje opravnine in to brez vsakega prejšnjega obvestila. Le časopisi so o tem poročali. Za vodstvo so doslej prejimali 150 do 200 Din. na leto, kar je bilo že itak sramotno in beraško, sedaj pa se tega ni več. In, da bo višek, so jim odvzeli opravnino tudi nazaj za junij, avgust in september. Voditeljem in voditeljicam pripada po postavnih določilih tudi stanarina in to voditelji in voditeljice v Ptuj, Celju in drugod tudi prejemale, je naš mariborski mesni magistrat jim je noče priznati, češ, da nima denarja. Tako morajo naši voditelji in voditeljice voditi šole, poučevati in še pronašati razne sitnosti in to brez vsake odškodnine za ravno iste dohodke kakor tovariši nevoditelji, ki se jim lahko smejejo. Sedanja utesnitev je hudo prizadela tudi otroške vrtarice, katerim so odrgali kar po 1000 kron. Ali je to tako težko pričakovano »nveljavljavljeno pragmatiko«? Ali merodajnih šolskih krogov res ni nič sram!

— m Posvetovanje južne železnice v Mariboru. Včeraj so se pričele v Narodnem domu posvetovanja južne železnice, ki se vrše med zastopniki obratnega ravnanja v Ljubljani in zastopniki generalnega ravnanja južne ne železnice na Dunaju. Posvetovanja, ki se tičejo notranjih zadev južne železnice, zlasti tarifne in komercijalne stroke, se danes nadaljujejo.

— m Dar. Maia Kristinka je darovala 10 dinarjev za otroško bolnico ter 10 dinarjev za brizgalnico gasilnega društva.

— m Cvetje v jeseni. Znani divji kostanj na Aleksandrovi cesti pred gostilno »Pri grozdu«, ki cvete vsako leto dvakrat, v spomladi in v jeseni, je tudi letos ostal zvest svojim starim tradicijam ter deloma zopet ozelenel in pognal nekaj prav lepih cvetov. Brez zelenja in cvetja pa so ostali njegovi tovariši, ki so lanske jeseni tudi ozeleli in cveteli.

— m Krasen nebesni pojav. Sinoči krog pol 23. ure se je nadil nočnim sprehajalcem krasen nebesni pojav, od jugovzhoda so izhajali temni prameni ter se razširjali proti severozapadu in na obe strani te nebesne točke, luna, ki je stala na zenitu pa je bila obdana s širokim in nenavadno živim mavričnim pasom. Ta nebesni pojav ni redek, vendar pa je bil sinoči izredno lep. Temni jugovzhodni žar je nastal vsled jugovzhodnika, ki je v višjih plasteh gibal oblake proti severozapadu ter jih pri tem raztegnil, izravnal in razdelil, da so dobili obliko temnih pramenov, lunin kolobar pa je nastal vsled prizmičnega lomljenja luninih žarkov na redki in enakomerni oblačni megli. Ker je tudi danes pokrito nebo z epako oblačno meglo, se bo mogoče najbrže tudi nočoj enak pojav, samo najbrže brez jugovzhodnih pramenov.

— m Društvo jugoslovanskih akademikov v Mariboru javlja svojim članom, da se vrši po sklepu 7. redne odb. seje izredni občni zbor v soboto 7. okt. t. l. ob 20. uri v društvenem lokalu v Narodnem domu. Dnevni red: 1. Poročilo odbora. 2. Demisija odbora. 3. Volitve. 4. Slučajnosti.

— m Prijateljski sestanek Triglavov. Prijateljski sestanek Triglavov, starejšin in aktivnih članov, bo v soboto 6. oktobra ob 20. uri v restavraciji Hafwidl, Jurčičeva ulica. Na ta sestanek, na katerem pride več važnih točk organizacije v razgovor, vjudno vabi predsedstvo starejšinske zveze in načelstvo mariborskega okrožja. Pričakuje se polnoštevilne udeležbe.

— m Naše kavarne že zopet nameravajo podražiti kavo. Sladkor je padel, kava je cenejša, upati bi bilo torej, da

bodo tudi kavarnarji uvaževali tanje valute in šli s cenami zopet navzdol. Podražili so jo ob najnižjim stanju valute, ob sedanjem stanju bi lahko pokazali svojo realnost in dobro voljo in iz svoje strani pripomogli k izboljšanju življenja. Toda o tem baje ni niti govora, nasprotno, ta teden mislijo celo zopet podražiti svoje proizvode. Pristopne oblasti naj v slučaju, da se to zgodi, ugotove, ali imajo za tako zvišanje povod.

— m Na luni, če ne še kje dlje, morajo živeti gg. krog »Straže«, prav gotovo pa ne v Mariboru, kajti sicer bi vendar vedeli odkod se je preselilo tajništvo JDS k »Črnemu orlu«, namreč iz lokala podružnice »Jutra« v Barvarski ulici in ne iz »Narodnega doma. Toda ako bi »Stražani« hoteli govoriti resnico, potem bi tej vesti seveda ne mogli pridejati bedasto storiijo o dr. Rossini itd. Čudimo se le, da mariborski čitatelji »Straže« zamorejo mirno prebaviti tudi take laži in bedastoče.

— m Kako »Straža« laže. Zadnja »Straža« se zaganja zopet v nakup hiš za mariborsko oblast v Mariboru ter pri tem trdi, da je vest o nakupu prinesel naš list, kar je debela laž. Vest je prineslo najprej ljubljansko »Jutro« in sicer zjutraj. »Tabor«, ki je posnel po »Jutru«, pa komaj zvečer. To bi menda »Stražani« že lahko vedeli, ako znajo čitati in čitajo, ali pa lažejo morda vedoma in hote!

— m Likvidacija obrtne razstave. — Opozarjamo na današnje oglase o razprodaji paviljonov, odprtih lop, »kmečke hiše« in drugih predmetov v razstavišča Pokrajinske obrtne razstave.

— m Velika kavarna. Najmodernejša kavarna v Sloveniji. Na razpolago tu in inozemski listi. Eleganten Bar. — Dnevno koncerti.

## Narodno gledališče.

### Repertoire:

Četrtek, 5. okt. »Satan v ženski«, izv.

Petek, 6. oktobra: Zaprto.

Sobota, 7. oktobra: Satan v ženski. Ab. A.

Nedelja, 8. oktobra: Revizor, Izv.

Ponedeljek, 9. oktobra: Zaprto.

Torek, 10. oktobra: »Večer drama-tičnih plesov Valerija Kratina. Izv.

—o—

Zvezda na polju plesne umetnosti gđ. Valerija Kratina, ki gostuje v torek, dne 10. oktobra v mariborskem gledališču, nas bo gotovo presenetila in očarala s svojo umetnostjo. V svoji stroki uživa visokočislana umetnica svetoven sloves. Njen način ustvarjanja je močno prožet s krepko samoniklostjo. Za Maribor bo njen nastop vse-kakor nekaj popolnoma novega. Ker namerava gđ. Kratina ostati v Mariboru samo en večer, opozarjamo cenj. občinstvo, da si čimprej oskrbi oz. rezervira vstopnice pri dnevni ali pri večerni gledališki blagajni, ker je zanimanje že danes jako veliko.

## Sokolstvo.

o Predprodaja vstopnic za nedeljski sokolski nastop v Ljudskem vrtu sta iz prijaznosti prevzeli tvrdki Mijo Vahtar v Gosposki ulici in Ignacij Baloh na Grajskem trgu.

o Jahaški nastop, ki ga priredi Kolo jahačev mariborskega Sokola v nedeljo popoldne v Ljudskem vrtu, bo nekaj novega za Maribor in nudi občinstvu lep užitek. Ne bo to športna prireditve v ožjem smislu te besede, tudi ne cirkuska in oni, ki pričakuje vratomnih kozaških vaj ali napetih finišev, ne bo prišel na svoj račun. Kolo jahačev goji jahanje kot izpopolnjevanje telesnih vaj v telovadnici na prostem v smislu sokolske telesne vzgoje. In tako bo tudi ta priredba popolnoma v okviru sokolske javne telovadbe, pri kateri se polaga glavna važnost na celoto, za koje dobri uspeh umevno treba dobro izvežbanih in discipliniranih posameznikov. Na vsesokolske izletu v Ljubljani je bil nastop sokolske konjenice brezdvomno ena najlepših točk in upravičeno upamo, da bo imel tudi prvi jahaški nastop našega Sokola najlepši uspeh!

## Objave.

§ Danubius-kvartet dunajskega pevskega društva priredi dne 9. oktobra v Götzovi dvorani koncert. Predprodaja vstopnic po 25, 20, 15, 10 in 5 dinarjev pri Höferju v Šolski ulici. Dijaške vstopnice po 2 dinarja.

§ I. Mariborski Bioskop. Danes v četrtek začne v I. Mariborskem bioskopu I. del senzacionalne ameriške drame »Krvoločneži Kalifornije«, ki presega vse doslej izšle epohalne filme. Krvoločneži Kalifornije je film v 5. delih, ki se izkazuje z izbornimi senzacijami, napetimi atrakcijami, kakor izvanredno dobro uspele ameriške režije. Film nas vodi iz ameriških preb. v vele mesta Amerike in zopet v najboljše družbo, kakor tudi v industrijske kraje nam nepoznatih dežel Amerike. Napeta vsebina povesti in izvanredno smeli momenti uvrščujejo ta film med najboljše senzacionalne filme, kar si jih je stvorila ameriška filmska industrija. Znamenita ameriška igralca Franklin Farnam in Mary Anderson jamčita za popoln uspeh tega filma.

L. Fajgelj:

## Po zatvoritvi obrtne razstave.

—Dalje.

Pri tej priliki omenjam tudi narodne motive. Ti so različnim tehnikam tako prikladni, njihova stilizacija tako pripravna, da se ni treba nikjer nasiljanjati na uvoz tujega blaga. Mestoma so narodni motivi naravnost nalašč za to ali ono tehniko. Nastane vprašanje, ktere tehnike so sposobne, da si jih uspešno osvojimo. Nobena modernih tehnik ni izključno domena moške roke. Popolnoma napačno mnenje je, da prisojamo ženskim rokam le proizvode vbodljaja šivanke ali petlje kvačke. Berlinski, monakovski, dunajski in drugi inozemski ateljeji umetniške obrti — te nedosežno lepe galerije ljubezni do dela — nam pričajo o finesi umetniško-obrtnih ženskih del in velikokrat bi morali prisoditi ravno ženski roki prvenstvo v japonski natančnosti, potrpežljivosti in rahlosti. In vse to v tehnikah, ki so last moških.

Polno je novih tehnik, ki so nam Slovencem neznane. Polno je tudi taktih, ki so se bile pozabile, a jih je v zadnjem času kak neutrudljiv umetnik rešil in izpopolnil. O vsaki tehniki imamo že celo literaturo. Žal, mi nobe-ne. Batik ima svojo literaturo v tujih jezikih, enako intarzija, majolika, usnjerez itd. Izmed lepih tehnik izberem najlepše in te so: Žgano slikanje lesa in koloriranje z barvami, deloma lazurnimi, deloma akvarelnimi ali oljnatimi; lesožig v reliefu, barvana v žgana muzična dela na lesu, rezljanje v plitvem reliefu, jedkanje lesa z žvepleno kislino, prava intarzija raznovrstnih furnirjev, monakovska similitarizacija s pomočjo anilinastih barv in štanjola, intarzija z zarezanimi obriči, intarzija punciranja z vročimi žigi in damarovim lakom, luženje lesa z anilinastimi barvami, paviniranje izrezljanih okraskov. V kovinske tehnike spada jedkanje kovin z različnimi kisljinami, potinniranje, saracenska tehnika, dela na srebrni, medeni, bakreni ali cinasti pločevini v lahkem reliefu in beneško delo z železom. Obširno polje novim tehnikam pa nudijo tudi tekstilna blaga. Sem spadajo likanje, barvanje, vžiganje baržuna, velveta in fustana, večno lepi javanski batik s sijajnimi barvami in žilicami mi nalomki, slikanje platna s pralnimi barvami in podobna dela na svili. Razven teh tvarin se peča umetniške obrti z jedkanjem stekla s fluorovo kislino, slikanjem s Keilitzovimi barvami in svinčeno pasto, steklenimi mozaikami, slikanjem porcelana, kamenine, fajense in majolike.

Je vse to izvedljivo? Vse je izvedljivo z lahkoto, komur je volja resna in razum bister. Vse te tehnike niso prilagodnice, namenjene izdelovanju igrač in božičnih daril, marveč resni umetniški obrti, ki okrasijo z njimi lahko vsak proizvod. Stvar okusa in sloga je, da si obrtnik izbere pravo tehniko in jo z linijo, tvarino in okolico

Vsa obrtnika naj si osvoji več teh tehnik, predvsem pa je za to določen obrtniški naraščaj.

V tem oziru obrtniška razstava na splošno ni nudila posebnosti in ni mogla ogreti. Umetniška obrt — in to vedno imam v mislih — mora brezpo- gojno poznati te tehnike, ki morajo postati asf. profesionalistov, ne samo diletantov. Zadnji dve desetletji ste- dali umetniški obrti novega poguma in sicer v taki meri, da bi ju uvrstili pod imenom epohe. Izložbena okna sama nam priča o prerobenju. Nešteto pro- izvodov umetniškega obrtnega dela se nam skrivajo, ker nimamo tolmača, ci- cirona za nje, ker se ne brigamo in ne gledamo radovedno iz kroga, v katerem se v vsakdanjosti vrtimo. Nezanos-

salona in veže, zatišje prostora ob okni in gardini, stopnišče, domačnost kuhin- je beležijo izpremembo. Vsa drugačna luč pada v prejšnjo vsakdanjost. Pri- kupljiva dekoracija male siluete, pi- sanega klobuka petrolejke ali žarnice, blede obraz nemirne stenske ure ali ši- rokopleča vitrina z brušenimi faseti- ranimi očali vabijo v oddih kakor pri- prost stol, izdelan s smislom za lepoto, ali bela, v slogu izdelana javorjeva mi- za, kjer se deli milost domače sroče. Na straneh in na pročelje zibelke, polne ritma otroškega življenja, na platnice knjige in na trebušček žejne majolike zamoremo vtisniti svojo ljubezen do umetniškega užitka in ženskemu šalu ali dekorativnemu krožniku damo be- sedo o neutešenem iskanju po srečnejši

lepoti. — Ni na mestu prenapolnenje našega interieura z vsemi mogočimi iz- delki raznih tehnik. Enotnost in har- monije dekoracije razlivate svečanost cerkvenega miru, zadovoljnega opazo- vanja in prazničnosti. V tem miljeju deluje živo barvan prtič, pisana vaza ali pisana porcelanasta kaprica sredi umerjenih, tihih barv kakor vesel, ja- sen akord. — Resnica, s tem bi se pri- bliževali izdelovanju luksurijskih predmetov. Ali ne bi bil to napredek, korak do samostojnosti, s čimer bi pa- ralizirali ono pogledovanje v inozem- stvo, ono namigavanje na inozemske izdelke? Ne glede na vzgojevalni mo- ment in zanimanje v lastno delo, ma- terijalna stran že bi vplivala odločilno. (Konec prih.)

### Listnica uredništva.

Okr. zastop. Ptuj: Podvrženo dav- ku, vpošljite 1 dinar! — Jarcinski So- kol: Enako.

Društva in druge korporacije se enkrat opozarjamo, da so vse objave raznih prireditelj podvržene oglasnemu davku, ki znaša pri krajših vestih 1 Din., pri daljših od 2 Din. naprej. — Opozarjali smo na to že dovolj v listu in bomo odslej vse kar bo prišlo brez zneska za davek, vrgli v koš.

### Podpirajte Jug. Matice!

Bernhard Kellermann:

## PREDOR.

Roman.

(Dalje.)

(63)

Tedaj je tudi Allan šinil pokoncu in potrkal s členki na mizo, da je zapokljalo. »Ne zahtevajte zdaj od mene nikakih vplivnosti, Harriman,« je kričal na vse grito. »Pojdite!« In Allan mu je pokazal vrata.

Harriman je omahnil in se je okrenil. Obraz mu je od sramote posivel. Šinilo mu je v glavo, naj bi Allanu povedal, da mu je sin umrl in da se je ves dopoldan boril zoper dvojni odmerik uspavalnega praška. Pa ni žugnil besede. Odšel je.

Kakor ostare, potr mož je stopal po stopnicah navzdol, oči upirajoč v tla. Brez klobuka.

»Harriman je odletel!« so se porogali ljudje. »Od- letel je bull.« Pa jih ni slišal. Natiroma se je razjokal.

Ko se je iz sohe umaknil Harriman, je Allan na sodbo pozval še pet inženjerjev, ki so zapustili odk- zano mesto in se iz predora odpeljali z bežečimi moštv. Odslovil jih je neutegoma.

Nocoj je vlekla prokleta ostra sapa in inženjerji niso odvrčali z nobeno besedo.

Nato je zahteval Allan telefonski razgovor z Ro- binsonom. Uradnik je pozival postajnice ter jim vele- val, naj Robinsonov vlak zaustavijo. Allan je tačas proučeval črtež porušenega rova. Bilo je tako tiho, da se je čulo, kako skozi razbito steklenino v oknih rosi dež.

Deset minut potem je Robinson stal pri aparatu. Allan se je z njim razgovarjal dolgo časa. Nobene be- sede o Hobbyju! Ali se mu, Robinsonu, zdi mogoče, da so ljudje po gosto zakajenih rovih še živi? Po nje- govem mnenju ni izključeno.

Allan je dal svoja povelja. Črez nekoliko minut se je zakadil vlak treh železničnih voz z inženjerji in zdravniki po žlebu navzdol in je izginil v predor.

Allan je vodil sam in vlak je besnel po bobnečem praznem predoru s tolikanj divjo naglico, da so se Allanovi, velikih brzini vajeni spremljevalci vznemirili. Črez malo uro so srečali Robinsona. Njegov vlak je bil vrhan predorovcev. Ljudje po vagonih, ki so pri- segli, da se bodo nad Allanom znosili, so se hudovali na glas in so ga gledali grdo, ko so ga v temini ob soju svetiljk spoznali.

Allan je vozil naprej. Na prihodnjem ogibalšču je krenil na Robinsonov tir, ker je sodil za gotovo, da bo prost. in je divjo naglico zmanjšal stoprv, ko so bili sredi dima.

Celo tukaj v gosto začadenih postajnicah so in- ženjerji delali. Zapehili so železne durce in čad se je valil mimo njih kakor pogorje kepastih oblakov. Toda postajnice so bile navzlic temu tako začadene, da se bilo daljše bivanje v njih mogoče le zato, ker so stroji neprenehoma potiskali v notrino drug zrak in je bilo zadosti aparatov s kisikom. Kakor Allanu je bil predor inženjerjem tvornica, za katero bi dali zdravje in življenje.

V postajnici ob 352. kilometru so našli Smitha, ki je tukaj z dvema strojnikoma ravnal stroje. Ponovil je, da globlje v predoru vsekakor deluje zračna sesalja, in Allan se je zopet domislil Hobbyja. Ko bi mu usoda očuvala vsaj prijatelja!

Allan je pognal takoj globlje v rov. Toda vlak je napredoval le počasi, zakaj pogostoma so pot zagra- jale skale. Čad je bil tako gost, da se je obsevalni žar od njega odbijal kakor od zidu. Črez pol ure je vlak zaustavilo veliko množje mrličev. Allan je sestopil in jo mahnil, zaščiten z obrazno, noter v dim. V hipu je njegova svetiljka slepica izginila.

Bilo je popolnoma tiho okoli njega. Nobenega glasu ni bilo, samo zaklopka njegovega kisikovega aparata je lahno pokljala. Allan je zastokal. Saj ga tukaj nihče ne sliši. Prsi so mu bile ena sama divja rana. Stopal je dalje stokaje in škrtaje kakor ranjena žival in kdaj pa kdaj se je pod ogromnim bremenom neznozne bolesti skorajda zrušil.

Malone korakoma je zadeval ob trupla. Ko pa jih je osvetljeval, so bili sami nedvomno mrtvi ljudje, vanj strmeči iz neznansko spačenih obrazov. Hobbyja ni bilo med njimi.

Izenada je začel ječanje in je svetiljko privzdig- nil. Prav tedaj se je doteknila njegovega lakti roka in je hropeč glas šepnil: »Sauvé!« Pred njim se je zgrudil človek. Bil je deček, ki je na sebi imel samo hlače. Allan ga je vzel v naročje in ga je zanesel navzad k vlak, spomnivši se, kakor je bilo, ko ga je svojčas ob sličnih okoliščinah neki premogar nosil po temnem rovu. Zdravniki so onemoglega dečka brž osvetlili. Bil je Charles Renard iz Canade, in je povedal, da prevetro- valna naprava notri deluje in da je prav zaradi tega še živ.

Je li opazil v roveh še znake življenja?

Oteti deček je prikimnil. »Sem«, je dejal, »kdaj pa kdaj sem slišal smejanje.«

»Smejanje??« Spogledali so se osupli.

»Kaj pa, smejanje. Prav razločno.«

Allan je po telefonu zahteval vlake in izmene.

Nemudoma je odredil zopetno prodiranje. Zvonec je jekal rezno. Predor je bil smrtonosen in čad jih je poganzal nazaj. Okoli poldne so uspeli prodreti v bli- žino 380. kilometra in tam so začuli iznenada vreščav, oddaljen grohot. Ta jek v molčavem, začadenem rovu je bil najgroznejše, kar so kdaj čuli. Odreveneli so in nihče ni sopnil. Nato so zabrzeli dalje. Grohot je postaj- jal vse razločnejši, je bil divji in blazen, kakršnega včas slišijo potapljači iz ponesrečenih podmornikov, v katerih bo posadko zdaj zadušilo.

Naposled so dospeli na malo postajnico in so vdrli. Zagledali so v čadežu dva, tri, štiri može, ki so se val- jali, sukali in strahotno izvirali, pri tem pa svojpot praščali v vreščav, blazneč grohot. Prevetrovalna sa- pa je v postajnico pihala, da so nesrečneži ostali živi. Tik zraven njih so bili kisikovi aparati — nedotaknjeni.

Nesrečniki pa so od groze zavpili in se umeknili, ko so iznenada zagledali luč in može s krinkami pred obrazi. Vsi so se ubegnili v kot, kjer je iztegnjen in tih ležal mrtev mož, in so jeli od groze moliti in jav- kati. Bil so Italijani.

(Dalje prihodnjč.)

Glavni urednik: Radoj Rehar.

Odgovorni urednik: Rudolf Ozim.

### Mala oznanila.

Kupi se dobro ohranjen otroški voziček. Naslov pustili v u- pravi. 1892

Proda se motorno kolo (Wan- derer), 2 cilindra, 4 k. s. in komplet elektromotor 220/380 voltov, 5 k. s. Vrbanova ulica 12/1. 1899 2-1

Površnik, skoro nov, srednje velik, gramofon z 30 ploščami, se ceno proda. Vpraša se do- poldne. Majstova ul. 2, pri- tičje, levo. 1901

Suhe gobe, lipovo cvetje, brinjevo olje in poljske prideleke plača najbolje tvrdka Sire-Rant, Kranj, telef. int. št. 9, in nudi po najnižjih cenah na debelo sladkor, riž, olje, kavo itd. Presim za ponudbe gob z vzerci. 1493

Pisalne stroje, nove in rab- ljene, dobavlja American Im- port Company, Maribor, Ko- roška c. 24. 1853

Posojilo 75.000 Din se išče na prvo intabulacijo pod ugo- dnimi obrestmi. Ponudbe pod »Ugodno« na upravo lista. 1895 2-1

Pohištvo, zalega spalnih in je- dilnih sob, kakor tudi kuhinjske oprave, po tvorniških ce- nah. Tovarna pohištva, Koro- ška cesta 46. 1883 5-3

Kontorist, mlad, marljiv, spre- ten, zmožen razen knjigovod- stva vseh pisarniških del, išče službo pri večjem podjetju. Nastop takoj. Anton Rak, Bras- lovče. 1864

Blagajničarka z večletno pra- kso, večča slovenskega, nem- skega in italijanskega jezika v govoru in pisavi, išče mesta. Cenjene ponudbe pod »Blagajničarka« na upravnistvo Tabora. 1894 2-1

Kot srbohrvatski korespon- dent išče mesta istrski begu- nec. Zahtevak skromen, samo da mu je omogočene življenje.

Higijenična brivnica se vsem priporoča. Prvovrstna postrež- ba. Vjekoslav Gjurin, Jurčičeva ulica 9. 1850

Nepozabi naročnino!

Dne 6. oktobra ob 1922 ob 2. uri popoldne se vrši v Ciril Me- todovi ulici 24/1. s sodnijskim dovoljenjem

### prostovoljna javna dražba

premičnin iz zapuščine Jakob-a Splihal (pohištvo, obleka, zlatnina). Kupnino je treba takoj položiti na roke sodnega poverjenika in kupljene pred- mete takoj odstraniti. 1885

Notar dr. Franc Firbas, sodni poverj.

Sen, slamo, drva, premog, žito, krompir, sadje in druge deželne prideleke kupuje in prodaja ANDREJ OSET, Maribor, Aleksandrova cesta št. 57. Telefon št. 88. 1328

Pošteno in zanesljivo raznašalko za „Tabor“ išče Mariborska tiskarna d. d.

### Vinogradniki in trgovci vina!

Prvovrstni vinski sodi iz tesane hrastovine, začeni od

K 5 po l.

nudi Zagrebačka tvornica bačava, Zagreb.

Naročila direktno na tovarno 1865

### Sto praznih sodov

na prodaj. Vprašati pri špediciji „BALKAN“. 1896 2-1

### Zaprežnice

povodce in vse v vrvarsko stroko spadajoče blago nudi po najnižji ceni

H. WEIMER, VUKOVAR

Preradovičeva ulica.

Zahtevajte cenik! 1900

### Zanesljiv spremljevalec

(za Švico)

s prakso v krmljenju in odgovornostjo prevzetih transportov, se takoj sprejme.

Ponudbe z navedbo zahtev na

Dušan Barbulović

Pančevo. 1897 2-1

### Motorno kolo

s priklonim sedežem proda

Hranilnica v Ljutomeru za

25.000 K.

Reflektanti se naj oglase pri Dr. MARKU STANJKO, odvetniku v Ljutomeru. 1863 3-2

### Dominik Fabijančič

Maribor, Jurčičeva ulica št. 5

krojač za gospode in dame

Izprašan na Prvi krojaški akademiji v Berlinu.

Se priporoča. 1602 4-4